לא יהא לך פרעון אלא מזה. ולי נמי הוו ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה: **מה שהשביח מכר.** ושקיל לוקח מחצה ומחצה או שליש או רביע וכן יורש. מי נמי כוליה שבחא כמתניתין מפני תקנת השבים כדלמרן לעיל בשמעתא קמייתא [לד:]: **כל זמן שבחא לידו.** וכי היכי דגזלן לי לשבח הוה שקיל מחצה או שליש או רביע הכי נמי כי שבח לוקח שקיל מחצה או שליש או רביע ותליא דר"ש: **וקטליה.** קצנו: **לא קני.** לשלומי דמי אלא יהיב ליה דיקלא גופיה לליכא שנוי הכא למקנייה: **גוזי.** גלע"ז טריינקי"ש: **קלוייפא.** קרסים: **הוי.** שנתקן עלה עלה מן השדרה: **תופיח.** משקוב"ה שבו מכבדים את הבית וחולק כל הולא לשנים דתו לא שדרה: **שרשרת.** תכל: **הפיומת.** כף תומר המשמשי העליון תיומת היא: מאי

הא דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא. פירוש הא דקאמר שמואל ב"ח גופה את השבח לכיון דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא גופה את השבח בחנם מן הלקוחות ולעלה דגם מיתמי גבי ב"ח השבח בחנם ואין נותן דמיס כמו מן הלקוחות ואע"ג דאין להס על מי לחזור והוי כמו מתנה דלא גבי מינה ב"ח שבחא כדמשמע בפ"ק דב"מ (דף טו. ושם ד"ה ב"ח) דדוקא מלקוחות גופה לפי שכתב לו מוכר לגוקח אבל מיקום ומשפי ומלכי ומחריב זביני אלין אין ועמליהן ושבחיהן אבל מתנה דלא כתב ליה הכי ואין לו על מי לחזור לא מכל מקום גופה מן הימומים משום דכרעיה למשומן ניינהו כדמוכח בפרק יש נכנס (בכורות דף נב.) דתנן אין הנכנס נוטל ברלוי ולא בשבח ולא בשבח בכתובתה ולא הבנות במזונותיהם ופריך בגמרא והאמר שמואל ב"ח גופה את השבח ומזונות נינהו מקולי כתובה שנו כאן ומזונות נינהו נמי תנאי כתובה כתובה דמי והתם משבח יתומים מיירי דאי מיירי דלא משבח לקוחות מ"ט מאי אירית דלא טרפי בנות משבח והא מגוף הקרקע נמי לא טרפי דאין מוציאין למזון המשה והבנות מנכסים משועבדים אלא בשבח יתומים מיירי ולוקח כתובת אשה ומזונות דקילי לא גבי משבח אבל שאר ב"ח גבי ובקונטרס פירש התם מזון הבנות כגון נשא אשה ופסק לזון בתה ד' שנים ולפירושו אין לחיה למאי מיירי שפיר בשבח לקוחות אבל לא נהירא דא"כ ה"ל למימר ולא נת את השבח למזונות ועוד דלא שייך בהו תנאי כתובה והא דאמר בהמקבל (ב"מ דף קי.) יתומים חומרים אנו שהשבחנו ואין השבח אלא משמע דלא גבי משבח יתומים התם מיירי בשעשה לפותיקי ומאי אנו השבחנו ותן לנו יליף מדין היורד לשדה חבירו שלא ברשות וכן מוכי לה בהמקבל בשעשו לפותיקי וגם בתחילה משמע דמיירי בשעשו לפותיקי דקאמר על היתומים להביא לחיה מ"ט אין לגבותינו קיימת כמאן דגבית דמיא ואי לא מיירי דשויה לפותיקי ממאי הוא בחזקת ב"ח ויתמי נייתו ליה מדרבה אין בחזקת שבחא יתמי קיימת ואי בעי מסלקי ליה בזוזי ועל ב"ח להביא ליה אלא בשעשו לפותיקי מיירי וגרע כחו של בעל חוב טפי כמה שעשה לו הלוה לפותיקי דהוה כחתת משלוח דמשלח יליף למי שמשכיח ואילו לא עשו לפותיקי היה גובה הכל מן היתומים אלא פריעת יליף כמו מלקוחות כדפירשתי והשתא מצינו למימר דבלקוחות נמי אם עשאה לפותיקי יש לו לשלם ללוקח היליף אפי' מסיק היה שיעור ארעא ושבחא ולמסקנא דמוקי לה בהכא בעשאה לפותיקי לא נחלק עוד בין מסיק היה שיעור ארעא ולא מסיק ובטל במסקנא חומו חילוק דכיון שעשאו לפותיקי משלם יליף מע"ג דמסיק שיעור ארעא ושבחא ומיהו יש לחלק בלקוחות כיון שיש להס על מי לחזור היכא דמסיק שיעור ארעא ושבחא לינו פורע יליף אפי' עשאה לפותיקי דמשום דעשאה לפותיקי לא יגרע כח ב"ח בכך כיון שיש ללוקח על מי לחזור דדוקא לומר דבמסקנא דמוקי לה בעשאה לפותיקי לא צריך למה שהיה מחלק בין מסיק היה שיעור ארעא ללא מסיק שהרי כל אלו דברי רב אלא שהיה מסיק לרבינא דבכל הספרים כתוב אמר ליה הא דמסיק היה שיעור ארעא וכו' ופ"ל הכא במאי עסקינן דשויה לפותיקי ומיהו דומיא דהמשומים ומיהו תורי"י לפי הספרים שכתוב בהן אמר ליה כאן בשבח המגיע לכתפיס כאן כו' לומו מיוון ולאי לא קאי ומיהו בדוב הספרים גרסינן וכי תימא כאן בשבח המגיע לכתפיס כו': **הניחא למאן דאמר כו'.** פלוגתא היא בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף נא: ושם) גבי הוה גברא דהוו מסקי היה מלפא זוזי ומתן לחיה ליה ללא מצי מסלק ליה היינו רמי בר חמא דקתני התם למימר דהיינו מתניתין: **כל זמן שבחא לידו.** [א] תע"ג דבפ"ק דב"מ (דף טו: ושם) משמע לתפי' נרב דאמר יש לו שבח בשלא הכיר בה שהיו שלו ולקחה היינו מגזלן אבל גנזל לא יהיב שבח היינו בקרקע שאין בגזלת דגזלן גופיה ליח ליה שבח אבל הכא במטלטלין שיש שבח לגזלן מפני תקנת השבים גם ללוקח ממנו יש לו: **דגזל דיקלא וקטליה.** תע"ג דגזל בהמה וקטלה קני התם הוי שינוי דמינכר טפי: **נחלקה התיומת כו'.** מלא ר"י בתשובת הגאונים (ה) ניטלה התיומת אומו הולא העליון בהשא הלולב שאין הולא למעלה היתנה והוא כשני הולין דכוקין זה בזה ונקרעין תיומת וכן משמע מתוך ה"ג שרוצים לפרש כן ולדבריהם לא יתכן לנו לולב כשר כי בטורח נתלין אותן שיש להס תיומת כזה אפי' אחד מהות וים לומר שאף לדבריהם אין פסול אלא שהיה מתחילה כעין זה ונחלק שנשתנה מבריותו ובקונטרס פירש נחלקה תיומת שני עלים עליונים שעשה כלה השדרה נחלקה זה מזה ונשדקה השדרה על העלין של מטה מהן ומתוך פירושו משמע שנשדק השדרה כל כך שנראה העלין העליונים חלוקין ומפוזרין זה מזה ועוד תור"י היה מפרשים שכל עלי הלולב כפולין כל אחד לשנים וים בראש הלולב נמוך השדרה ג' עלין יוצאין ממנה שכל אחד כפול לשנים כשאר עלי הלולב ואותם שנים עלין היוצאין מראש השדרה נקראין תיומת ואהנהו בעי נחלקה התיומת מהו אם נחלקו זה מזה דהיינו קלא מן השדרה ומיהו אין רוב הלולבין נמלאין כעין זה ומכל מקום יש לומר דבעי דמי משמה כה"ג תיומת ונחלקה מהו: **ניטלה התיומת פסול.** נראה לר"י דהא דאמר נקטם רלמו פסול היינו שנקטמו הרבה מן העלין תדע לחין לך נקטם יותר מנטילת התיומת ומשמע דוקא ניטלה אבל נקטם כשר ועוד אר"י דמי למימר דניטלה מלטרוכיה ליה דס"ד דהוי הדר טפי כשניטלה כולה יותר מנקטם:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא
דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא אמר
ליה [ו]הניחא למאן דאמר אי אית ליה זוזי
ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב שפיר
אלא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח [ז]מצי
מסלק ליה לבעל חוב לימא ליה אי הוו לי
זוזי הוה מסלקינא לך מכוליה ארעא השתא
הב לי גריוא דארעא שיעור שבחאי אמר
ליה הכא במאי עסקינן [ח]כגון דשויה ניהליה
אפותיקי [ט]דאמר ליה לא יהא לך פרעון
אלא מזה: אמר רבא [י]גזל והשביח ומכר
מכר מה שהשביח הוריש: בעי רבא השביח לוקח מהו בתר דבעיא [כ]הדר פשטה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו: בעי רבא השביח עובד כוכבים מהו א"ל רב אחא מדפתי לרבינא [ל]תקנתא לעובד כוכבים ניקו ונעבוד אמר ליה לא צריכא כגון דזבניה לישראל סוף סוף הבא מחמת עובד כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים לא צריכא כגון דגזל ישראל וזבנה ניהליה והשביחה עובד כוכבים והדר עובד כוכבים וזבנה לישראל מאי מי אמרינן כיון דמעיקרא ישראל והדר ישראל עבדי רבנן תקנתא או דלמא כיון דאיכא עובד כוכבים באמצע לא עבדו ליה רבנן תקנתא [מ]תיקו: אמר רב פפא [נ]האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אע"ג דשדיא מארעא לארעא דידיה לא קני מאי טעמא מעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי [ס]דיקלא ועביד [ע]גובי לא קני השתא מיהת גובי דדיקלא מיקרי [פ]גובי ועבדינהו כשורי קני כשורי [צ]דברי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני [ק]עבדינהו קצוצייתא קני אמר רבא [ר]האי מאן דגזל לוליבא ועבדינהו הוצי קני דמעיקרא לוליבא מיקרי והשתא הוצי ועבדינהו חופיא קני מעיקרא הוצי והשתא חופיא חופיא ועבדיה שרשורא לא קני מאי טעמא דהדר סתר ליה והוי חופיא [ש]בעי רב פפא נחלקה התיומת מהו תא שמע דאמר רבי מתון אמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התיומת פסול מאי

כו א ב מיי' פכ"ח מהלכות מלוה ולוה הל' ז סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סימן קטו סעיף ג:
כז ג ד מיי' פ"ג מהל' גזילה הלכה ד ועיין בהגהות וכמ"מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שסב סעיף ד:
כח ה מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:
כט ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ו:
ל ז ח ט מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שם סעיף ח:
לא י כ מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף ט:
לב ל מיי' שם טוש"ע שם סעי' י:

רבינו חננאל

הב לי גריוא דארעא. פי' גרויא מידה. אמר רבא גזל והשביח ומכר, גזל והשביח והוריש מה שהשביח מכר ומה שהשביח הוריש. רבי' חננאל זצו"ל ורוב המפרשים פירשו הא דרבא שגזל קרקע והשביחה. דיקלא ופסקיה בגוביי גובי נמי לא קני, מ"ט השתא נמי גובי דדיקלא מיקרי. פי' חתיכות. עבדינהו קצוצייתא קני. פי' שעושין ממנו צינור. אמר רבא האי מאן דגזל לוליבא ועבדא הוצי קני, מ"ט דמעיקרא לוליבא והשתא הוצי. הוצי ועבדינהו הפיא קני, מעיקרא הוצי והשתא הפיא. הפיא ועבדינהו שישורא לא קני, מאי טעמא דהדר סתר ליה והוי אפיא. והוא כעין שביירה מעין פרצה. נפרדו עליו בשר, שנתפרדו בהוצין. פי' אחר גזל לולביא ועבדיה הוצי שנטל עליו עלה עלה בלבד, גזל הוצי ועבדיה הפיא, שחילק את העלין וקרען ועשאן לטאט הבית. שישורא חבל קטן.

מסורת הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה נחלקה וכו' בתשובות הגאונים נחלקה התיומת:

הגהות הגר"א

[א] תוד"ה כל כו' עכ"ל כו'. נ"ב וכ"ה תירץ דשם בשבחא דממילא וכאן מחמת הולאה וע' (תולי ל"ל ומתורץ) בזה קושית המ"מ על הרמב"ם מגמ' דכאן וכן ה"ה לס"פ המפקיד (וע' בהגר"מ ריש סי' שנ"ד):

לעזי רש"י

טרינקי"ש [טרונקי"ש]. גזרי-ען, בולי-ען. אישקוב"א. מטאטא.

מוסף רש"י

הניחא למאן דאמר. פלוגתא היא בכתובות (נא:), אי אית ליה זוזי ללוקח. לפרוע החוב, לא מצי מסלק ליה לבעל חוב. מן תורא, דבעל חוב קדים, שפיר. דמלי למימר דהיכא דיש קרקע מוטב על החוב עם השבח, מסלק ליה לגוקח בזוזי על כרחו לוקח ולא מצי אמר לוקח הב לי מן תורא שעור שבחאי, דאמר כוליה דידי ואע"ג דידע בה שלא ברשות (ב"מ טו:) לתורא מעיקרא דיהיב הוא לוקח והוא נתחת לה שלא ברשות שקל שבחא בזוזי ולא בתורא הוא והוא מסיק היה שעור ארעא (שם קי:). כגון דשויה ניהליה. ליה לבעל חוב, אפותיקי. להא לתורא והכל מודים בזו דאי הוה ליה זוזי ללוקח לא הוה מצי מסלק ליה (שם טו:). נחלקה התיומת. שני עלין עליונים שנעשים שעם השדרה כלה נחלקו זה מזה ונשדקה השדרה עד העלין שלמטה מהם. תיומת, לפי שמדובקין כתמרים (סוכה לב.).